

¹³ Постанова Кабінету Міністрів України «Про ліквідацію Фонду розвитку міст України» від 16 листопада 2005 року № 1100 // Офіційний вісник України. – 2005. – № 46. – С. 31. – Ст. 2896, код акта 34342/2005.

¹⁴ Василенко О. В. Світовий досвід формування інвестиційних ресурсів місцевих бюджетів // Науково-виробничий журнал «Держава та регіони». Серія «Економіка та підприємництво». – 2009. – № 2. – С. 33.

Резюме

У статті розглядаються окремі особливості правового регулювання місцевих запозичень як джерела фінансування житлово-комунального господарства. Обґрунтовується доречність внесення до чинного законодавства України ряду змін.

Ключові слова: місцеві запозичення, житлово-комунальне господарство, енергозбереження, фонд муніципальних запозичень.

Резюме

В статье рассматриваются отдельные особенности правового регулирования местных заимствований как источника финансирования жилищно-коммунального хозяйства. Обосновывается целесообразность внесения ряда изменений в действующее законодательство Украины.

Ключевые слова: местные заимствования, жилищно-коммунальное хозяйство, энергосбережение, фонд муниципальных заимствований.

Summary

The article is devoted to some features of legal regulation of local borrowings as a source of financing housing. The reasonability of amendments to current legislation of Ukraine is grounded.

Key words: local borrowings, housing and communal economy, energy savings, local borrowings fund.

Отримано 29.12.2010

Н. М. КОВАЛЬЧУК

Наталія Миколаївна Ковальчук, аспірант Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України

АНТИДЕМПІНГОВИЙ, АНТИСУБСИДИЦІЙНИЙ ТА СПЕЦІАЛЬНИЙ ПРОЦЕСИ: ПОНЯТТЯ ТА СТАДІЇ ПРОВЕДЕННЯ

Розвиток міжнародної торгівлі сприяє підвищенню рівня конкуренції, розширенню прав споживачів щодо вибору продукції, проте досить часто наявність такої конкуренції негативно впливає на діяльність національного товаровиробника і відповідно на економіку країни в цілому. У разі заподіяння шкоди вітчизняним підприємствам з боку імпортової продукції держава може вжити адекватних заходів щодо обмеження доступу такої продукції на внутрішній ринок. Найпоширенішими заходами нетарифного регулювання у відповідь на вияви недобросовісної торговельної практики з боку іноземних виробників/експортерів, а також у разі збільшення імпорту, є антидемпінгові, компенсаційні та спеціальні заходи. Застосуванню таких заходів передують проведення відповідного розслідування, в ході якого зокрема вивчаються факти наявності демпінгового, субсидованого або зростаючого імпорту та впливу такого імпорту на діяльність національного товаровиробника.

Сьогодні питання проведення антидемпінгових, антисубсидиційних та спеціальних розслідувань у науковій літературі не досліджено належним чином. Його вивчення обмежується лише окремими аспектами та процедурами, що здійснюються в рамках таких розслідувань, у тому числі, обчислення демпінгової маржі, проведення публічних слухань, підготовка запитальників для вітчизняного виробника та іноземного виробника/експортера (О. Кочергіна, В. Пятницький, С. Осика, І. Капуш, В. Коновалов). Разом з тим майже відсутні наукові праці, які містили би загальний підхід до розгляду і вирішення справ щодо захисту національного товаровиробника від демпінгового, субсидованого та зростаючого імпорту, визначали стадії проведення таких розслідувань.

Варто зазначити, що окремі вітчизняні науковці дотримуються думки щодо необхідності об'єднання процедур, які здійснюються до порушення відповідного розслідування, під час його проведення, а також за його результатами у єдиний процес із визначенням відповідних стадій (етапів) такого процесу. Однак, єдиного підходу до вирішення зазначеного питання наразі немає.

Актуальність дослідження питання проведення антидемпінгового, антисубсидиційного та спеціального процесів полягає насамперед у тому, що сьогодні відсутній єдиний підхід до розуміння сутності таких процесів та належне законодавче врегулювання питання визначення функцій уповноважених органів державної

влади на кожній стадії таких процесів, що негативно позначається на результатах проведення антидемпінгових, антисубсидійних та спеціальних розслідувань, зменшує оперативність їх проведення, призводить до неузгодженості в діях органів державної влади, які безпосередньо проводять розслідування та сприяють їх проведенню.

Таким чином, метою цієї статті є удосконалення механізму порушення і проведення антидемпінгових, антисубсидійних й спеціальних розслідувань та застосування за їх результатами відповідних заходів шляхом виокремлення стадій антидемпінгового, антисубсидійного та спеціального процесів, а також врегулювання окремих аспектів діяльності органів державної влади на кожній стадії відповідного процесу.

Для досягнення поставленої мети автором статті визначено такі завдання:

аналіз вітчизняного законодавства та норм міжнародного права у сфері торговельного захисту;

визначення сутності антидемпінгового, антисубсидійного та спеціального процесів;

надання пропозицій щодо поділу антидемпінгового, антисубсидійного та спеціального процесів на окремі стадії (етапи);

розгляд окремих аспектів взаємодії компетентних органів державної влади залежно від стадії антидемпінгового, антисубсидійного та спеціального процесів.

Відповідно до положень законів України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту» та «Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту» розслідування з метою встановлення наявності та впливу демпінгу, а також наявності, величини та впливу субсидії розпочинаються з порушення відповідно антидемпінгової та антисубсидійної процедури. Водночас процедура може бути припинена без порушення розслідування у зв'язку із недостатністю доказів для обґрунтування скарги¹. Законодавством передбачені й інші норми, зі змісту яких стає зрозумілим, що антидемпінгова та антисубсидійна процедури є окремими стадіями, відмінними від самого розслідування. Зокрема, Міністерство економіки України, до компетенції якого належить проведення розслідувань, не має права після одержання скарги національного товаровиробника і до порушення розслідування розголошувати дані, що містяться у такій скарзі, а лише зобов'язане інформувати країни експорту про порушення відповідної процедури².

Що стосується спеціальних розслідувань, то у чинному законодавстві відсутнє поняття «спеціальна процедура», проте період часу, протягом якого досліджується заява національного товаровиробника на предмет достатності у ній інформації й доказів для порушення розслідування, а також питання, що вивчаються компетентним органом у цей період, є подібними до тих, що передбачені для антидемпінгової та антисубсидійної процедур.

Дехто з вітчизняних вчених визначає антидемпінговий та антисубсидійний процеси як порядок розгляду та вирішення антидемпінгових та антисубсидійних справ, поділяючи їх на дві стадії: антидемпінгову / антисубсидійну початкову стадію й антидемпінгове/антисубсидійне розслідування³. При цьому, антидемпінговий та антисубсидійний процеси починаються з дати подання заявником скарги та закінчуються в день публікації одного з наступних повідомлень про:

а) відмову заявникові у порушенні розслідування та припинення початкової стадії;

б) анулювання рішення про порушення розслідування;

в) припинення розслідування;

г) негативний висновок щодо наявності демпінгу, шкоди та (або) причинно-наслідкового зв'язку між демпінговим імпортом та шкодою, внаслідок якого припиняється антидемпінговий процес; або негативний висновок щодо наявності нелегітимної субсидії, шкоди та (або) причинно-наслідкового зв'язку між субсидованим імпортом та шкоди, внаслідок якого припиняється антисубсидійний процес;

д) анулювання рішення про застосування заходів;

е) або припинення розслідування, що було призупинене.

До того ж антидемпінгове/антисубсидійне розслідування визначається як стадія антидемпінгового / антисубсидійного процесу, що починається з дня публікації повідомлення про порушення антидемпінгового розслідування й закінчується в день публікації першого з таких документів: повідомлення про завершення розслідування; повідомлення про припинення розслідування; повідомлення про негативний висновок, внаслідок якого процес завершується; або рішення про застосування заходів⁴.

Варто зазначити, що запропонований варіант визначення антидемпінгового/антисубсидійного процесів розглядається у вузькому розумінні і не охоплює усіх процедур, що фактично здійснюються під час розгляду антидемпінгових та антисубсидійних справ (перегляд ужитих заходів, оскарження рішень Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі у судовому порядку тощо). Так, у законодавстві США передбачено, що завершення антидемпінгового процесу може бути пов'язане з діями заінтересованих сторін розслідування або федеральних органів, що проводять антидемпінгове розслідування. Підставою для цього може бути відкликання скарги або встановлення відсутності факту демпінгу, шкоди чи причинно-наслідкового зв'язку між демпінгом та шкодою. При цьому, перегляди діючих антидемпінгових заходів розглядаються як специфічні стадії антидемпінгового процесу⁵. Крім того, не є зрозумілим те, чи завершується процес, наприклад, у разі публікації рішення про застосування відповідних заходів, чи в такому разі завершується лише розслідування як стадія антидемпінгового/антисубсидійного процесу.

Аналіз практики іноземних держав щодо розгляду справ, пов'язаних із торговельним захистом, свідчить, що процедура та розслідування є окремими стадіями відповідного процесу. Наприклад, антидемпінговий процес у Канаді поділяється на антидемпінгову процедуру та антидемпінгове розслідування. У свою чергу,

антидемпінгове розслідування включає попередній та остаточний етапи⁶. У законодавстві ЄС, яким регулюються питання захисту від демпінгового імпорту походженням з країн, що не є членами ЄС, також окремо виділяються поняття «процес» та «розслідування»⁷.

Необхідність закріплення понять «антидемпінговий процес», «антисубсидійний процес» та «спеціальний процес», а також визначення стадій таких процесів, пов'язана також з відсутністю належного врегулювання питання щодо взаємодії органів державної влади, що проводять розслідування та сприяють у проведенні розслідувань. Сьогодні в ході проведення розслідування Державна митна служба України має надавати Міністерству економіки України інформацію щодо експортно-імпортних операцій з товаром, який є об'єктом відповідного розслідування. Разом з тим відповідно до положень «процедурного» документа, який визначає строки та форму надання такої інформації (Протокол від 20.03.2002 № 1 «Про погодження реквізитів, форми та термінів обміну інформацією між Державною митною службою України та Міністерством економіки та з питань європейської інтеграції України на виконання антидемпінгового законодавства») Держмитслужба зобов'язана надавати відповідну інформацію винятково в рамках антидемпінгового та спеціального розслідувань. Що стосується надання інформації у період, який передує порушенню відповідного розслідування, та інформації, необхідної для цілей антисубсидійного розслідування, то це питання неврегульоване. Таким чином, якщо в ході антидемпінгової процедури виникне потреба перевірити інформацію, що міститься у скарзі стосовно обсягів, вартості чи цін імпортованої продукції, Мінекономіки України може її не отримати, що, як наслідок, негативно вплине на об'єктивність та повноту висновків щодо необхідності порушення розслідування. Крім того, відповідно до ч. 3 ст. 9 Закону України «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україні» Мінекономіки України має право вимагати від Держмитслужби України та інших органів виконавчої влади в Україні надання інформації, необхідної для проведення спеціального розслідування. Така вимога є обов'язковою для органів виконавчої влади і підлягає виконанню у строк, встановлений Мінекономіки України⁸. Зі змісту вказаного положення можна дійти висновку, що до порушення спеціального розслідування Мінекономіки України не має права вимагати жодної інформації в органів виконавчої влади.

У цьому контексті необхідно зазначити, що заява про проведення спеціального розслідування може подаватися національним товаровиробником, який визначається як сукупність виробників подібного чи безпосередньо конкуруючого товару або тих із них, сукупне виробництво яких становить основну частину всього обсягу виробництва в Україні цього товару. У разі, якщо сукупне виробництво виробників подібного чи безпосередньо конкуруючого товару становитиме менше за 50 % загального обсягу виробництва в Україні цього товару, спеціальне розслідування не може бути порушене. З метою перевірки інформації в заяві щодо належності національного товаровиробника Мінекономіки України звертається до Державного комітету статистики України та відповідного профільного міністерства (Міністерство промислової політики України, Міністерство аграрної політики України тощо). Враховуючи той факт, що вимога Мінекономіки України на цьому етапі процесу не є обов'язковою для виконання органами державної влади і відповідно строки для надання такої відповіді, запитувана інформація може бути отримана уже після порушення відповідного розслідування, що може призвести до затягування строків проведення розслідування, а також до прийняття негативного для заявника рішення за результатами такого розслідування. Так, 04.09.2008 Міжвідомча комісія з міжнародної торгівлі ухвалила рішення «Про припинення спеціального розслідування щодо імпорту в Україну профілю полівінілхлоридного для виробництва вікон та дверей незалежно від країни походження та експорту»⁹.

Антидемпінговий, антисубсидійний та спеціальний процеси є особливою процесуальною формою діяльності компетентних органів виконавчої влади, пов'язана із розглядом та вирішенням антидемпінгових, антисубсидійних та спеціальних розслідувань та застосуванням антидемпінгових, компенсаційних та спеціальних заходів з метою захисту національного товаровиробника від виявів недобросовісної торговельної практики з боку іноземних виробників, експортерів та зростаючого імпорту.

Незважаючи на те, що вказані процеси за змістом є адміністративними, проте за своїми принципами, стадіями, суб'єктивним складом значно відрізняються від більшості адміністративних процесів. Як зазначає, І. Капуш, антидемпінговий процес є особливим серед інших видів процесуальної діяльності органів державної влади через свої зв'язки з міжнародними стандартами та значну залежність від міжнародного співробітництва держав. Він здійснюється відповідно до певного комплексу принципів, в якому поєднуються загальні принципи державного управління і адміністративного процесу та спеціальні галузеві принципи, що базуються на антидемпінговому законодавстві¹⁰.

Антидемпінговий, антисубсидійний та спеціальний процеси – це порядок розгляду та вирішення компетентними органами державної влади України антидемпінгових, антисубсидійних та спеціальних справ, які складаються із основних та додаткових (факультативних) стадій.

До основних стадій необхідно віднести антидемпінгову, антисубсидійну і спеціальну процедуру та антидемпінгове, антисубсидійне і спеціальне розслідування. При цьому розслідування також включає два етапи: попередній та остаточний. Під час попереднього етапу Мінекономіки України здійснює реєстрацію заінтересованих сторін розслідування, аналізує відповіді на запитальники вітчизняних виробників та іноземних виробників/експортерів, розглядає коментарі заінтересованих сторін щодо порушення розслідування, робить попередній висновок щодо наявності/відсутності факту демпінгового, субсидованого чи зростаючого імпорту та заподіяння таким імпортом шкоди. За результатами цього етапу Міжвідомча комісія з міжна-

родної торгівлі може ухвалити рішення про застосування попередніх антидемпінгових, компенсаційних чи спеціальних заходів. У ході остаточного етапу розслідування мають бути проведені публічні слухання, здійснені верифікаційні візити для перевірки інформації, наданої заявником та іншими заінтересованими сторонами, можуть ухвалюватися рішення про взяття добровільних зобов'язань виробниками/експортерами (в антидемпінгових та антисубсидійних розслідуваннях), робляться попередні висновки щодо наявності/відсутності факту демпінгового, субсидованого чи зростаючого імпорту та заподіяння таким імпортом шкоди. За результатами остаточної стадії може бути ухвалене рішення про застосування заходів (остаточних заходів) або припинення розслідування без застосування заходів.

До додаткових (факультативних) стадій антидемпінгового, антисубсидійного і спеціального процесів можна віднести перегляд антидемпінгових, антисубсидійних та спеціальних заходів, оскарження у судовому порядку рішень і діяльності компетентних органів влади.

Таким чином, у результаті дослідження окремих аспектів проведення антидемпінгового, антисубсидійного та спеціального процесів зроблено такі висновки.

Чинним законодавством регламентовано загальні засади порушення, проведення антидемпінгових, антисубсидійних та спеціальних розслідувань та застосування антидемпінгових, компенсаційних і спеціальних заходів за результатами проведення таких розслідувань. Разом із тим відсутнє належне регулювання питання щодо визначення функцій уповноважених органів державної влади на кожному із таких етапів. Крім того, нормативно-правові акти у сфері торговельного захисту містять суперечливі положення, які визначають поняття «процедура» і «розслідування» та строки їх проведення.

Реалізація зазначених положень може негативно позначитися на результатах проведення антидемпінгових, антисубсидійних та спеціальних розслідувань та призвести до неузгодженості в діях органів державної влади, які безпосередньо проводять розслідування чи сприяють їх проведенню.

З огляду на те, що інструменти торговельного захисту є міжнародно визнаним механізмом захисту внутрішнього ринку від виявів недобросовісної торговельної практики з боку іноземних виробників/експортерів та зростаючого імпорту і відповідно законодавче врегулювання використання таких інструментів має значний вплив на стан національної товаровиробника та економіки країни в цілому, можна запропонувати:

- визначити сутність антидемпінгового, антисубсидійного і спеціального процесів та строки їх проведення;
- регламентувати поділ антидемпінгового, антисубсидійного і спеціального процесів на основні та додаткові (факультативні) стадії;
- внести зміни до чинного законодавства, якими чітко визначити повноваження компетентних органів державної влади на кожному з етапів антидемпінгового, антисубсидійного та спеціального процесів, зокрема щодо взаємодії Міністерства економіки України та Державної митної служби України.

¹ Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту: Закон України від 22.12.1998 № 330-XIV. Офіційний сайт Верховної Ради України – [Електронний ресурс] – Режим доступу: [phttp://gska2.rada.gov.ua](http://gska2.rada.gov.ua).

² Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту: Закон України від 22.12.1998 № 331 – XIV. Офіційний сайт Верховної Ради України – [Електронний ресурс] – Режим доступу: [phttp://gska2.rada.gov.ua](http://gska2.rada.gov.ua).

³ Про внесення змін до Закону України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту: Проект Закону України від 06.05.2010 № 5499. Офіційний сайт Верховної Ради України – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://gska2.rada.gov.ua>.

⁴ Про внесення змін до деяких законів України з питань захисту національного товаровиробника від субсидованого та зростаючого імпорту Проект Закону України від 06.05.2010 № 5499. Офіційний сайт Верховної Ради України – [Електронний ресурс] – Режим доступу: [phttp://gska2.rada.gov.ua](http://gska2.rada.gov.ua).

⁵ Основы и особенности права США, Канады и Европейского Союза по защите от демпингового импорта. К.: УАЗТ. – 2001. – 279 с.

⁶ Осика С. Г. Правове регулювання імпорту: антидемпінгові заходи – К.: Благодійна організація «Центр дослідження СОТ, розвитку торгового права і практики», 2003. – 448 с.

⁷ On protection against dumped imports from countries not members of the European Community: Council Regulation of 30 November 2009 No 1225/2009 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/pdf>.

⁸ Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну: Закон України від 22.12.1998 № 332 – XIV Офіційний сайт Верховної Ради України – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

⁹ Повідомлення «Про припинення спеціального розслідування щодо імпорту в Україну профілю полівінілхлоридного для виробництва вікон та дверей незалежно від країни походження та експорту без застосування спеціальних заходів» [Електронний ресурс] – Режим доступу: Інформаційно-аналітичний центр «Ліга», ТОВ «Ліга – Закон», 2010.

¹⁰ *Кануш. І. С.* Організаційно-правові основи застосування антидемпінгових мит в Україні. – Рукопис. – Дис. ... канд. юрид. наук. – Академія державної податкової служби України. – Ірпінь, 2007. – 212 с.

Резюме

У статті проведено теоретичне дослідження вітчизняного законодавства з питань торговельного захисту, запропоновано визначення сутності антидемпінгового, антисубсидійного та спеціального процесів, визначено основні й додаткові стадії таких процесів. Автором досліджено окремі аспекти взаємодії органів державної влади на кожній із стадій антидемпінгового, антисубсидійного та спеціального процесів та розроблено пропозиції щодо удосконалення вітчизняного законодавства у цій сфері.

Ключові слова: інструменти торговельного захисту, антидемпінговий процес, антисубсидиційний процес, спеціальний процес, стадії антидемпінгового процесу.

Резюме

В статье проведено теоретическое исследование отечественного законодательства в сфере торговой защиты, предложено определение сущности антидемпингового, антисубсидиционного и специального процессов, определены основные и дополнительные стадии указанных процессов. Исследованы отдельные аспекты взаимодействия органов государственной власти на каждой стадии антидемпингового, антисубсидиционного и специального процессов и разработаны предложения относительно усовершенствования отечественного законодательства в данной сфере.

Ключевые слова: инструменты торговой защиты, антидемпинговый процесс, антисубсидиционный процесс, специальный процесс, стадии антидемпингового процесса.

Summary

The present article provides theoretical research of domestic legislation in trade defence sphere; it is proposed definition of the essence of anti-dumping, anti-subsidizing and safeguard proceedings, the basic and secondary stages of these proceedings. Author researches some aspects of the interaction of state authorities at the stages of the anti-dumping, anti-subsidizing and safeguard proceedings and provides proposals for improving national legislation in this area.

Key words: trade defence instruments, anti-dumping proceeding, anti-subsidizing proceeding, safeguard proceedings, stages of anti-dumping proceeding.

Отримано 17.12.2010

Ю. А. МОРОЗ

Юлія Анатоліївна Мороз, здобувач Київського міжнародного університету

ПІЛЬГОВИЙ РЕЖИМ ОПОДАТКУВАННЯ ДЛЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ВИРОБНИКІВ (ЗАСТОСУВАННЯ СУДАМИ НОРМ МАТЕРІАЛЬНОГО ПРАВА, А САМЕ п. 11.21 ТА 11.29 статті 11 ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ПОДАТОК НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ» У ПЕРІОД 2008–2009 рр.)

В Україні, як і в багатьох інших країнах світу, податок на додану вартість є одним із основних джерел формування доходної частини бюджету. Тому зрозуміло, що нормальне функціонування цього податку є важливим для економіки країни. Податок на додану вартість (далі ПДВ) – це один із різновидів універсальних акцизів, є непрямим податком. ПДВ як непрямий податок є ціноутворюючим і має тим більший вплив на загальний рівень цін у державі, чим вище його ставка та обсяг товарів, робіт і послуг, що входить до об'єкта оподаткування.

У загальній системі податків і обов'язкових платежів ПДВ посідає особливе місце, охоплює найбільшу кількість суб'єктів господарювання та є одним з основних джерел наповнення Державного бюджету України. Проте, саме з ним пов'язана найбільша кількість порушень податкового законодавства. Однією з причин цього є складність податкового законодавства, постійне внесення змін і доповнень до чинних нормативно-правових актів. На сьогодні питання оподаткування ПДВ регламентується Законом України «Про податок на додану вартість» від 03.04.1997 № 168/97-ВР із змінами та доповненнями¹, підзаконними та локальними нормативно-правовими актами.

З точки зору вирішення фіскальних завдань, непрямі податки, а отже і ПДВ, завжди є ефективними. Одним з головних чинників є різниця в базах оподаткування: прибуток або дохід при прямому оподаткуванні та обсяг і структура споживання – при непрямому оподаткуванні. ПДВ є найпрогресивнішою формою оподаткування споживання. Разом із тим, як свідчить вітчизняний досвід, практика нарахування, процеси адміністрування і сплата податку вимагає подальшого удосконалення механізму справляння відповідно до умов перехідної економіки в Україні.

На сьогодні питання про відшкодування ПДВ залишається відкритою та актуальною темою, над якою необхідно працювати і науковцям, і практикам.

Мета статті полягає в аналізі судової практики, а саме, щодо застосування судами норм матеріального та процесуального права при вирішенні справ за позовами платників податків до податкових органів про відшкодування ПДВ.

У результаті колізій чинного законодавства щодо застосування ПДВ до судових органів надходить велика кількість позовів, які вирішуються як на користь платників податків, так і на користь органів державної податкової служби України. Як приклад, пропонуємо розглянути питання застосування судами в період